

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (przewodniczący)

SSN Andrzej Stępka

SSN Andrzej Tomczyk (sprawozdawca)

Protokolant Ewa Śliwa

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Janeckiego,
w sprawie **T. Ż.** skazanego z art. 308 k.k. w zw. z art. 301 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.,

J. C. skazanego z art. 308 k.k. w zw. z art. 301 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniach 10 października 2024 r. i 31 stycznia 2025 r.

kasacji wniesionych przez obrońców skazanych
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 23 czerwca 2023 r., sygn. akt II AKa 70/23,
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie
z dnia 10 czerwca 2022 r., sygn. akt III K 50/18,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w Krakowie do ponownego rozpoznania;**
- 2. zarządza zwrot oskarżonym uiszczonych opłat od kasacji.**

[J.J.]

Andrzej Stępka Małgorzata Wąsek-Wiaderek Andrzej Tomczyk

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z 10 czerwca 2022 r., sygn. akt III K 50/18, uznał oskarżonych J. C. i T. Ż. za winnych przestępstwa kwalifikowanego z art. 308 k.k. w zw. z art. 301 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to na podstawie art. 301 § 2 k.k. wymierzył oskarżonemu J. C. karę 2 lat pozbawienia wolności, a oskarżonemu T. Ż. karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Ponadto na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonych solidarny obowiązek naprawienia szkody na rzecz określonych podmiotów oraz na mocy art. 41 § 1 i § 2 k.k. w zw. z art. 43 § 1 k.k. – w stosunku do każdego z nich - środek karny w postaci zakazu zajmowania wszelkich stanowisk oraz pełnienia funkcji prokurenta lub pełnomocnika w spółkach prawa handlowego oraz zakaz prowadzenia działalności gospodarczej w sektorze robót budowlanych na okres 6 lat.

Sąd Apelacyjny w Krakowie, po rozpoznaniu apelacji obrońców oskarżonych i pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego Z. S. , wyrokiem z 23 czerwca 2023 r., sygn. akt II AKa 70/23, zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasacje od tego wyroku wnieśli obrońcy skazanych.

Obrońca T. Ż. zaskarżył wyrok w całości, zarzucając:

„- Uchybienia wymienione w art. 439 k.p.k.:

1. Naruszenie art. 439 § 1 pkt 6 k.p.k., poprzez brak uchylenia przez Sąd odwoławczy w Wyroku - wbrew nakazowi wynikającego z tego przepisu - wyroku Sądu I instancji, pomimo wydania tego wyroku przy zaistnieniu bezwzględnej przyczyny odwoławczej, tj. braku podpisania wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 10 czerwca 2022 r. przez osobę biorącą udział w jej wydaniu, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 6 w zw. z art. 113 k.p.k.;

oraz

2. Naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. poprzez brak należytego rozpoznania przez Sąd odwoławczy zarzutu dotyczącego braku podpisania wyroku I instancji przez osobę biorącą udział w jej wydaniu oraz braku

wskazania powodów dla uznania podnoszonego przez Oskarżonego zarzutu jako bezzasadnego (oczywiście bezzasadnego).

3. Naruszenie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k., poprzez brak uchylenia przez Sąd odwoławczy w Wyroku - wbrew nakazowi wynikającego z tego przepisu - wyroku Sądu I instancji, pomimo wydania tego wyroku przy zaistnieniu bezwzględnej przyczyny odwoławczej, tj. naruszeniu przez Sąd I instancji art. 14 k.p.k. i 399 k.p.k. - poprzez zmianę kwalifikacji prawnej czynu oraz jego opisu, z przekroczeniem granic oskarżenia - rozszerzenia granic czasowych podlegających ocenie, przez objęcie ocenie prawnokarnej czynów poprzedzających maj 2009 r., dotyczy to środków <<uprzednio wypłaconych>> oraz ich przeznaczenia, oraz czynów po dniu 26 października 2009 r. (do dnia 15 listopada 2009 r., która to data stanowiła końcową datę okresu popełnienia zarzucanego czynu), co stanowiło bezwzględną przyczynę odwoławczą, o której mowa art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.

4. Naruszenie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. poprzez brak uchylenia przez Sąd odwoławczy w Wyroku - wbrew nakazowi wynikającego z tego przepisu - wyroku Sądu I instancji, pomimo wydania tego wyroku przy zaistnieniu bezwzględnej przyczyny odwoławczej, tj. naruszeniu przez Sąd I instancji art. 14 k.p.k. i 399 k.p.k. - poprzez brak poinformowania Oskarżonego o zmianie kwalifikacji prawnej czynu.

- rażące naruszenie prawa materialnego, które miało wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

5. art. 39 pkt 2 kodeksu karnego (dalej <<k.k.>>) w zw. z art. 41 § 4 k.k. poprzez orzeczenie wobec Oskarżonego środka karnego zakazu pełnienia wszelkich stanowisk oraz funkcji prokurenta i pełnomocnika w spółkach prawa handlowego, tj. orzeczenie środka karnego nieznanego ustawie - art. 439 § 1 pkt 5 k.p.k.;

6. art. 12 k.k. poprzez uznanie, że realizacja zamiaru popełnienia przestępstwa przez Oskarżonego T. Ż. miała polegać na nieprzeznaczeniu pobranej gotówki na cele związane z działalnością spółki, co miało wpływ na treść orzeczenia oraz przyjętą przez Sąd kwalifikację prawną czynu, (...)"

a nadto szeroko opisane rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na treść orzeczenia i skutkowało błędami w ustaleniach faktycznych.

Przy tak sformułowanych zarzutach wniosk o:

„uniewinnienie Oskarżonego,

- uchylenie w całości Orzeczenia oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania właściwemu Sądowi.”

Obróńca J. C. zaskarżył wyrok w całości, zarzucając:

„BEZWZGLĘDNE PRZYCZYNY ODWOŁAWCZE

rażące naruszenie przepisów postępowania, a to art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., tj. bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci nienależytej obsady sądu wskutek udziału w składzie sądu sędziego powołanego na urząd Sędziego Sądu Okręgowego w Krakowie w dniu 26 listopada 2020 r. na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), który ponadto został uprzednio powołany przez Ministra Sprawiedliwości na funkcję wiceprezesa Sądu Okręgowego w Krakowie, a w dniu 9 kwietnia 2021 r. delegowany do Sądu Apelacyjnego w Krakowie, gdyż wadliwość procesu powołania oraz towarzyszące okoliczności, takie jak powołanie na wniosek Ministra Sprawiedliwości w skład Okręgowej Komisji Wyborczej w Krakowie, powołanie przez Ministra Sprawiedliwości w skład Komisji Egzaminacyjnej do przeprowadzenia egzaminu adwokackiego w 2021 r. jako przedstawiciela Ministra Sprawiedliwości, prowadziły do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, co stanowiło rażącą obrazę prawa, która miała istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia;

rażące naruszenie przepisów postępowania art. 439 § 1 pkt 5 k.p.k. zw. z art. 41 § 1 i 2 k.k. w zw. art. 39 pkt 2 k.k. poprzez brak uchylenia przez Sąd Odwoławczy wyroku Sądu I instancji - wbrew nakazowi wynikającemu z art. 439 § 1 pkt 5 k.p.k., pomimo wydania zaskarżonego apelacją wyroku przy zaistnieniu bezwzględnej przyczyny odwoławczej, tj. orzeczenia środka karnego nieznanego ustawie, a w konsekwencji podważenie zasadności oraz trafności zarzutów apelacyjnych w tym zakresie i powielanie stanowiska Sądu I instancji, co stanowiło rażącą obrazę prawa, która miała istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia,

tj. poprzez utrzymanie w mocy orzeczenia dotkniętego poważnymi uchybieniami i błędami;

rażące naruszenie przepisów postępowania art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. poprzez brak uchylenia przez Sąd Odwoławczy wyroku Sądu I instancji - wbrew nakazowi wynikającemu z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k., pomimo wydania zaskarżonego apelacją wyroku przy zaistnieniu bezwzględnej przyczyny odwoławczej, tj. naruszeniu przez Sąd I Instancji art. 14 k.p.k. i 399 k.p.k. - poprzez zmianę kwalifikacji prawnej czynu oraz jego opisu, z przekroczeniem granic oskarżenia - rozszerzenia granic czasowych podlegających ocenie, przez objęcie ocenie prawnokarnej czynów poprzedzających maj 2009 r., dotyczy to środków

<<uprzednio wypłaconych>> oraz ich przeznaczenia, oraz czynów po dniu 26 października 2009 r. (do dnia 15 listopada 2009 r., która to data stanowiła końcową datę okresu popełnienia zarzucanego czynu), co stanowiło bezwzględną przyczynę odwoławczą, o której mowa art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., a więc rażąco obrazę prawa, która miała istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, tj. poprzez utrzymanie w mocy orzeczenia dotkniętego poważnymi uchybieniami i błędami; (...)”

a nadto szeroko opisane rażące naruszenia przepisów prawa materialnego, które miały wpływ na treść orzeczenia oraz bardzo obszernie opisane rażące naruszenia przepisów postępowania, mające wpływ na treść orzeczenia.

W konkluzji wniósł o:

„I. uniewinnienie Skazanego J. C. w całości;

ewentualnie

o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie w części dotyczącej Skazanego J. C. - a w tym zakresie w całości, oraz przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.”

W toku odroczonej rozprawy kasacyjnej, 31 stycznia 2025 r., Sąd Najwyższy ujawnił stanowisko zawarte w piśmie I Zastępcy Prokuratora Generalnego Prokuratora Krajowego złożone w sprawie III KK 199/23, dotyczącego tożsamego zarzutu jaki sformułował w kasacji obrońca skazanego J. C. – rażącego naruszenia art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Z pisma Prokuratora Krajowego wynika, że zaskarżony wyrok został wydany w składzie sądu, który był nienależycie obsadzony, co powoduje, że

zarzut wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., a także naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, jest zasadny.

Obrońcy popierali zarzuty podniesione w kasacjach i wnioski z nich wypływające, natomiast prokurator Prokuratury Krajowej wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku, podtrzymując stanowisko Prokuratora Krajowego zawarte w ujawnionym piśmie, z uwagi na wystąpienie w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Najdalej idącym zarzutem sformułowanym w kasacjach obrońców obu oskarżonych, nakazującym – w wypadku stwierdzenia zaistnienia tego uchybienia – uchylenie wyroków obu Sądów i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, był zarzut braku podpisania wyroku tego Sądu. Zarzut ten jednak okazał się niezasadny, ponieważ znak graficzny umieszczony pod wyrokiem w sposób jednoznaczny pozwala na indywidualizację osoby, która go naniosła i mimo że jest nieczytelny nie uprawnia do formułowania tezy, że wyrok nie został podpisany.

Pozostałe zarzuty adresowane do wyroku Sądu pierwszej instancji, dotyczące uchybień wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k. są na tyle nieprecyzyjne, że wymagałyby szerokich rozważań merytorycznych, co – zważywszy na ich powiązanie z naruszeniem art. 433 § 2 k.p.k. byłoby przedwczesne – z uwagi na stwierdzenie zaistnienia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., powodujące uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu odwoławczego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Podkreślić przy tym dobitnie należy, że ugruntowane orzecznictwo Sądu Najwyższego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka jednoznacznie wskazuje, że problem niezależności i właściwej kompozycji sądów, w składzie których zasiadają osoby przedstawione do powołania na stanowisko sędziego Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy

z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3) ma charakter systemowy.

Problematyka ta nabiera szczególnego wymiaru co do sędziów, których kariery, m.in. w strukturze sądownictwa powszechnego były nietypowe o tyle, że awanse do sądów wyższych instancji lub na stanowiska funkcyjne miały bezprecedensowo szybki charakter.

Sąd Najwyższy w niniejszym składzie podziela w pełni wywody zawarte w sprawach rozpoznawanych już przed tym Sądem w odniesieniu do Sędziego X.Y., tj. III KS 26/22, III KK 347/23 oraz III KK 212/23. Powstały one w oparciu o analizę jego kariery po 2015 r. i szczegółowo omówione realia ścieżki awansowej. Przytoczone tam okoliczności w pełni przekonują, że działalność Sędziego X.Y., w ocenie Sądu Najwyższego, postrzegana jest przez pryzmat jego „niezwykłej” w ostatnich kilku latach kariery sędziowskiej.

X.Y. sędzią sądu rejonowego został w 2009 r. Od 2018 r. był wykładowcą w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury. W tym samym roku poparł kandydaturę Dagmary Pawełczyk-Woickiej do składu Krajowej Rady Sądownictwa, wyłanianego w procedurze niezgodnej z art. 187 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Od tego czasu jego kariera zawodowa nabrała tempa. W 2019 r. został powołany w skład Okręgowej Komisji Wyborczej w K., początkowo jako członek, a od 2023 r. jako Zastępca Przewodniczącego. W październiku 2020 r. otrzymał nominację do pełnienia urzędu sędziego Sądu Okręgowego w Krakowie. Jednocześnie ówczesna Prezes Sądu Okręgowego - Dagmara Pawełczyk-Woicka złożyła wniosek o powołanie go na stanowisko Wiceprezesa Sądu Okręgowego w Krakowie i wkrótce, także w październiku 2020 r. – jeszcze jako sędzia delegowany (nominację odebrał 26 listopada 2020 r.) – objął tę funkcję. Już w marcu 2021 r. złożony został wniosek o delegowanie X.Y. do Sądu Apelacyjnego w Krakowie, w ramach której orzeka w tym Sądzie od 1 maja 2021 r. W 2021 r. udzielił kolejnego poparcia dla kandydata na członka Krajowej Rady Sądownictwa, mimo wcześniejszej krytyki takich działań wyrażonej przez Stowarzyszenie Sędziów [...]. Jego postąpienie doprowadziło do wykluczenia go z grona członków tego Stowarzyszenia. W tym samym roku, w marcu, powołany został do składu Komisji Egzaminacyjnej, jako przedstawiciel Ministra Sprawiedliwości, osób zdających egzamin adwokacki; wcześniej był także

członkiem komisji przeprowadzającej egzamin komorniczy (vide: zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z: 30 stycznia 2020 r., M.P. poz. [...]; 30 marca 2020 r., M.P. poz. [...]; 31 marca 2021 r., M.P. poz. [...]; 14 marca 2022 r., M.P. poz. [...]).

Jego związki z Ministerstwem Sprawiedliwości oraz Krajową Radą Sądownictwa, a przede wszystkim akceptacja bezprawnych działań związanych z tzw. reformami sądownictwa były zatem oczywiste. Nie można więc uznać, iż sąd jest niezależny i bezstronny, gdy członek jego składu zawdzięcza swoją pozycję w strukturach wymiaru sprawiedliwości bliskim, bezkrytycznym relacjom z władzą wykonawczą czy ustawodawczą. Wobec tego, że każdy obserwator wymiaru sprawiedliwości może dostrzec, iż ścieżka awansu zawodowego sędziego zależna jest od zbieżności jego postępowania z oczekiwaniami władzy, nie jest dopuszczalne jednoczesne uznanie, że w innej sferze aktywności, w tym orzekaniu, te zbieżności zupełnie znikają.

W tej sytuacji, tak jak i w wypadku wcześniej przeprowadzonych testów, i w niniejszej sprawie stwierdzić należy, że okoliczności, w jakich Sędzia X.Y. został powołany na kolejne stanowisko sędziowskie, oraz inne funkcje, mogą wzbudzić w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezależności od czynników zewnętrznych składu sądu utworzonego z jego udziałem, w szczególności od bezpośrednich lub pośrednich wpływów władzy wykonawczej. Sąd taki będzie zatem nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Zaprezentowana ocena postępowania Sędziego poddanego testowi nie kwestionuje jego kwalifikacji i umiejętności zawodowych, jednak postępując w ustalony sposób, aprobował niekonstytucyjne procedury, więcej – uczestniczył w nich nie tylko zgłaszając swoją kandydaturę, ale aktywnie działając na rzecz osób ubiegających się o objęcie stanowisk w nowotworzonej Krajowej Radzie Sądownictwa. Sam zaś wykorzystywał tę sytuację, w części prokuirowaną osobiście, do zajmowania stanowisk kierowniczych w sądownictwie powszechnym. Natomiast w dążeniu do ich obejmowania nie wzbudziło w nim najmniejszej refleksji, nie powstrzymało go też jednoznaczne w swej wymowie orzecznictwo, zarówno Sądu Najwyższego, jak i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka czy Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

W zaistniałej sytuacji, potwierdzającej wystąpienie wskazanej w kasacji obrońcy J. C. bezwzględnej przesłanki odwoławczej, zaskarżony wyrok należało uchylić w całości, ponieważ uchybieniem dotknięty jest cały wyrok, który niezależnie od podniesionych zarzutów ulega uchyleniu, a sprawę przekazać Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie do ponownego rozpoznania. Wszak zadania sądów nie można sprowadzać tylko do kontroli przestrzegania prawa przez obywateli. Jak słusznie podkreślił to Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 8 listopada 2023 r., sygn. akt III KK 239/23, „głównym zadaniem sądów jest (...) kontrola przestrzegania praw obywatelskich przez Państwo i jego funkcjonariuszy. Funkcji tej nie da się realizować bez zachowania niezawisłości i przekonania obywateli, że sprawujące wymiar sprawiedliwości sądy są rzeczywiście bezstronne.”

W ponownym postępowaniu skład sądu respektujący wymogi przepisów prawa oraz stanowisko orzecznictwa, rozpozna z uwzględnieniem ich rangi, zarzuty apelacji, lektura bowiem uzasadnienia uchylonego wyroku wskazuje, że zawarte w nim oceny są powierzchowne i nie wywołuje przekonania o rozpoznaniu apelacji w sposób wymagany przepisami procedury karnej.

Z przytoczonych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[J.J.]

[a.ł.]

Andrzej Stępka Małgorzata Wąsek-Wiaderek Andrzej Tomczyk